Lisätietoja:
Syötteen luontokeskus
0205 64 6550
syote@metsa.fi

METSÄHALLITUS

LUONTOPOLKU

Huippu-polku

Piirrokset: Metsähallitus ja Jukka Pakkanen (Pieni-Kämyvaara, Sen. 1988)

METSÄHALLITUS

Huippupolku

Tervetuloa Huippupolulle

Iso-Syötettä pidetään Suomen eteläisimpänä tunturina. Aivan kaikkia tunturin määritelmiä, kuten lakialueen puuttomuutta se ei sentään täytä. Toisaalta huipulla kasvaa tunturikasveja, esimerkiksi riekonmarjaa. Olipa kyseessä sitten aito tunturi tai mahtava vaara, niin Iso-Syötteen laella kannattaa ehdottomasti käydä katsemassa maisemia ja tutustumassa alueen luontoon.

Huipulta avautuvat loistavat näköalat parisen sataa metriä alempana levittäytyvään maastoon. Luoteessa siintävät Syötteen kansallispuiston vaaramaisemat. Lännempänä, melkein tunturin juurella on komea Romesuo avovesirimpineen.

Iso-Syötteen huipulle on rakennettu alueen luontoa, maisemia ja geologista historiaa esittelevä luontopolku, Huippupolku. Reitti alkaa huipulla olevan parkkipaikan läheisyydestä ja kiertää Syötteen korkeimman kohdan kautta takaisin. Polun alkuosa soveltuu liikuntarajoitteisillekin. Huippupolulla on viisi alueen luonnosta kertovaa kohdeopastetta.

Tämän esitteen avulla voit tutustua Huippupolkuun jo etukäteen. Luontopolun kaikki opastetut kohteet esitellään omilla sivuillaan. Esitteen lopussa on tehtäväsivu, jolla voit reitin kierrettyäsi testata oletko Huippuosaaja.

Tervetuloa Huipulle!

Kanerta (*Calluna vulgaris*)

Tunturin väriläiskät

1 taulu

Kesän tullessa tunturiin heräävät lyhyeen kukoistukseensa kallioiden ja kivien lomaan juurtuneet kukat. Tunturissa eivät huomioita herättävimmät väriläiskät ole kuitenkaan varsinaisia kukkia, vaan varpukasveja.

Yleisin varpu tällä paikalla on kanerva. Selvimmin sen huomaa loppukesällä kanervan vaalean sinipunaisten pikku kellojen sävyttäessä laajoja alueita.

Alkukesällä pääsevät paremmin esille myös muut kukkijat. Ensimmäisien joukossa kukkivat metsämailta ja rämeiden laidoiltakin tutut mustikat ja juolukat. Keskikesän väriläiskä on suokasvina tuttumpi maariankämmekkä, jota tuskin muulloin huomaakaan. Samoihin aikoihin kukkii myös pieni kaunis vanamo.

Oikeastaan vasta syksyn saapuessa tunturi päästää heleimmät värinsä valloilleen. Varpujen keltaisen ja punaisen sävyjen joukossa loistavat silloin riekonmarjan karmiininpunaiset lehdet.

Vanamo (*Linnaea borealis*)

Maarian-kämmekkä (*Epipactis palustris*)

Riekonmarja (*Arctostaphylos alpina*)

Tykkylumi

2 taulu

Talvella tunturin lumiset puut ovat kauniita katsella. Puihin kertynyt tykkylumi on kuitenkin raskas taakka kantajilleen. Monen puun latva onkin katkennut lumikuorman alla.

Tykkyä saattaa kertyä yhteen puuhun jopa tuhansia kiloja! Tykkyalueiden puut ovat kuitenkin sopeutuneet varsin hyvin kantamaan talvisen taakkansa harteillaan. Tunturin rinteillä kasvavia lyhytoksaisia, lähes kyittöämäisen kapeita kuusia sanotaankin kyittöläkuusiksi.

Tykkyä kertyy puihin kahdella tavalla. Satavaa lunta tarttuu ensinnäkin puiden oksille, aivan kuten metsämailläkin.

Tunturien rinteillä muodostuu lisäksi sumua alavilta mailta kohoavan ilman jäähtyessä. Jäähtynyt ilma ei pysty pidättämään yhtä paljon kosteutta, vaan vesi tiivistyy puiden oksille huurteeksi. Tykkyalueilla huurretta saattaa kehittyä puiden oksille useita senttejä muutamassa tunnissa.

Muuttuva maisema

3 taulu

Iso-Syötteen huipulla aukeaa maisema yli soiden ja metsien. Näköala olisi kuitenkin ollut tyystin erilainen jos olisit seisonut Syötteen laella heti jääkauden jälkeen, noin 9500 vuotta sitten. Silloin kasvillisuus oli vasta levittäytymässä jäästä vapautuneille alueelle. Maisema ei ole kasvillisuuden saapumisen jälkeenkään pysynyt muuttumattomana, vaan ilmaston muuttuminen, uusien kasvien leviäminen, sekä erilaiset luonnonmullistukset, kuten metsäpalot ovat muokanneet maisemaa.

Esimerkiksi Syötteen huipulle näkyvä Romesuo, puuton ja märkä neva, on suokairauksien perusteella ollut alkujaan mäntyä kasvavaa metsämaata. Soistuminen alkoi noin 8300 vuotta sitten sattuneen metsäpalon seurauksena. Pohjaveden noustua alueella syntyi metsän tilalle puuton neva, Romesuo.

Huipulla

4

Syötteen huippu yltää 431 metrin korkeuteen merenpinnasta. Ympäröivästä maisemastakin tämä Suomen eteläisin tunturi kohoaa yli 200 metriä.

Tunturin huipulla kallioperä ei luonnonolojen ankaruuden vuoksi ole kokonaan peittynyt kasvillisuudella. Jääkaudella mannerjäätikkö raastoi kallion paljaaksi, eikä tuulien tuivertamalle ja pakkasten nipistelemälle kallioille ole monin paikoin juurtunut kymmenessä vuosituhannessa vielä mitään, sinnikkäimpiä jäkäliä lukuunottamatta. Niinpä voimme yhä nähdä mannerjäätikön silottaman kalliopinnan Syötteen huipulla.

Pakkasrapautuminen on särkenyt paljaat kalliot monin paikoin vaikeakulkuisiksi rakkakivikoiksi. Rakkaa on nähtävilä mm. Syötteen huipulla ja Vattukurun luontopolun varrella.

Riekon-marja

5 taulu

Tuulahduksen aitoa tunturimaisemaa Syötteen huipulle tuo riekonmarja. Se on tyypillinen tunturikasvi, jonka eteläisimpiä kasvualueita Syöte on. Tämän maanmyötäisen varpukasvin mattomaista kasvustoa voit nähdä siellä täällä luontopolun varressa.

Riekonmarjan hedelmät ovat luumarjoja. Raakoina ne ovat vaaleanvihreitä. Kypsyessään marjat muuttuvat alukisi punaisiksi, lopulta mustiksi. Marjat eivät ole myrkyllisiä, mutta niitä ei ole juurikaan käytetty talousmarjoina. Ne ovat nimensä mukaisesti riekon, ja pohjoisempana myös kiirunan mieluisaa ravintoa.

Riekonmarjan olemassaolon huomaa parhaiten syksyllä, ruska-aikana. Sen lehdet loistavat silloin hehkuvan karmiininpunaisiana, kenties kirkkaampina kuin minkään muun tunturikasvin.

Kesällärkin riekonmarjan 2-4 cm:n mittaisten sahalaitaisten lehtien reunoissa voi usein erottaa punertavaa väriä.

Tiedätkö ?

?

Testaa tietosi -sivu

Oletko Huippuosaaja? Vastaamalla oikein seuraavilin Huipun luontopolkuun ja Syötteen luontoon liittyviin kysymyksiin voit osoittaa taitosi. Jos huomaat tiedoissasi olevan vielä parannettavaa, niin ainahan voit kiertää vielä yhden kierroksen!

Tehtävä 1. Mikä on tämä Syötteen maisemia tiiraileva erämaiden uljas lintu? Se on a) lapintiira , b) kanahaukka, c) maakotka

Tehtävä 2. Ensin vihreä, sitten punainen ja lopuksi musta. Mikä se on?

Tehtävä 3. Pohdi, miten tunturin huipulla kasvavien puiden ja kasvien elinolot poikkeavat metsissä elävien lajien oloista. Miten se näkyy kasvillisuudessa?

Tehtävä 4. Polun varrella kasvaa viereisen kuvan kasvi, jota tuskin huomaakaan muulloin kuin kukkimisaikana. Kasvi on a) maariankämmekkä, b) tikankontti, c) vanamo. Mihin aikaan kesästä se kukkii?

Tehtävä 5. Kuinka korkea Iso-Syöte on merenpinnan tasosta mitattuna? Se on a) 201,3 metriä, b) 331,3 metriä, c) 431,3 metriä korkea.

Tehtävä 6. Missä ilmansuunnassa Romesuo on Syötteen huipulta katsottuna. Osaatko paikallistaa sen maisemasta?